

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 13 stycznia 2016 r.

Pozycja 14

POSTANOWIENIE

z dnia 7 stycznia 2016 r.

Sygn. akt Ts 10/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja – przewodniczący
Andrzej Rzepliński – sprawozdawca
Andrzej Wróbel,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2015 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej D.K.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 stycznia 2015 r. (data nadania) D.K. (dalej: skarżąca) zakwestionowała zgodność art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, ze zm.; dalej: ustawa o FUS) z art. 32 w zw. z art. 67 ust. 1 i w zw. z art. 68 ust. 1 oraz z art. 2 i art. 20 Konstytucji.

2. Skargę konstytucyjną wniesiono na podstawie następującego stanu faktycznego sprawy. Decyzją z czerwca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w B. odmówił skarżącej prawa do emerytury w obniżonym wieku. Odwołanie złożone od powyższej decyzji oddalił Sąd Okręgowy w B. – wyrokiem z października 2013 r. Apelację wniesioną od orzeczenia sądu I instancji oddalił Sąd Apelacyjny w B. (dalej: Sąd Apelacyjny w B.) wyrokiem z maja 2014 r. Wyrok ten został doręczony skarżącej 14 czerwca 2014 r.

3. W dniu 30 czerwca 2014 r. skarżąca złożyła wniosek o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej. Pismo Okręgowej Rady Adwokackiej w B. (dalej: ORA w B.) z 5 listopada 2014 r., informujące skarżącą o wyznaczeniu pełnomocnika, zostało jej doręczone 7 listopada 2014 r.

4. W uzasadnieniu wydanych w sprawie rozstrzygnięć organy orzekające podkreślały, że skarżąca nie wykazała 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W ich ocenie do wymaga-

nego 15-letniego okresu takiej pracy nie wlicza się pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, w ramach prowadzonej jednoosobowej działalności gospodarczej, mimo że rodzaj tej pracy jest objęty wykazem prac w szczególnych warunkach, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43).

5. Z wydaniem wskazanych rozstrzygnięć skarżąca wiąże naruszenie zasady równości w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego. Skarżąca wykonywała tę samą pracę przy garbowaniu i wykańczaniu skór, zarówno będąc zatrudnioną na umowę o pracę, jak i w ramach prowadzonej jednoosobowo działalności gospodarczej. Okresu wykonywania tej pracy w ramach działalności gospodarczej orzekające organy nie zaliczyły jej do stażu pracy w szkodliwych warunkach, który decyduje o przyznaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku. Oznacza to, według skarżącej, że ustawodawca różnicuje zakres ochrony praw podmiotowych wynikających z art. 67 ust. 1 oraz art. 68 Konstytucji według formy zatrudnienia, dyskryminując osoby, które prowadzą własną działalność gospodarczą.

6. Zdaniem skarżącej uznanie okoliczności wykonywania samodzielnie pracy w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej za czynnik decydujący o wyłączeniu prawa do wcześniejszej emerytury, mimo świadczenia pracy w szkodliwych warunkach, ma zdecydowanie cechy nieuzasadnionej dyskryminacji, co narusza także prawa wyrażone w art. 2 i art. 20 Konstytucji.

7. Zarządzeniem z 20 stycznia 2015 r. Trybunał wezwał skarżącą do uzupełnienia braków skargi konstytucyjnej przez nadesłanie pięciu uwierzytelnionych kopii postanowienia sądu rejonowego w sprawie przyznania skarżącej pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz pisma ORA w B. wyznaczającego skarżącej adwokata z urzędu, a także wskazanie daty doręczenia tego pisma pełnomocnikowi skarżącej.

8. W odpowiedzi na powyższe zarządzenie skarżąca wskazała, że pismo ORA w B. zostało doręczone jej pełnomocnikowi 20 listopada 2014 r. Do pisma procesowego zostało ponadto dołączone postanowienie Sądu Rejonowego w B. z października 2014 r. ustanawiające dla skarżącej pełnomocnika z urzędu oraz zarządzenie przewodniczącej wydziału w Sądzie Apelacyjnym w B. z września 2014 r., na podstawie którego Sąd Apelacyjny w B. – uznawszy się za niewłaściwy rzeczowo – przekazał Sądowi Rejonowemu w B. do rozpoznania złożony do akt sprawy wniosek skarżącej o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

9. Postanowieniem z 11 września 2015 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze dalszego biegu ze względu na przekroczenie trzymiesięcznego terminu do jej wniesienia. Wyrok Sądu Apelacyjnego w B. został doręczony skarżącej 14 czerwca 2014 r., zaś skarga konstytucyjna została wniesiona dopiero 8 stycznia 2015 r. Wprawdzie skarżąca złożyła 30 czerwca 2014 r. wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej, ale wniosła go do sądu niewłaściwego rzeczowo, tj. do sądu apelacyjnego. Sąd ten przekazał sprawę sądowi właściwemu 11 września 2014 r., co, biorąc pod uwagę to, że adwokat skarżącej uzyskał informację o wyznaczeniu go na pełnomocnika z urzędu 20 listopada 2014 r., oznacza, iż wniesienie skargi 8 stycznia 2015 r. nastąpiło ze znacznym przekroczeniem ustawowego terminu.

10. W zażaleniu złożonym na powyższe postanowienie skarżąca stwierdziła, że doko-

nując odpowiedniej wykładni systemowej przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.), które, zgodnie z art. 20 ustawy o TK, powinny znaleźć zastosowanie w kwestiach nieuregulowanych w ustawie o TK, można bronić tezy, że jej skarga została wniesiona w przewidzianym trzymiesięcznym terminie. Zdaniem skarżącej art. 200 k.p.c. uzasadnia twierdzenie, że „fakt złożenia przez stronę pisma – a zatem każdego wniosku, czy też środka odwoławczego – stosownie do art. 369 § 3 k.p.c. – do niewłaściwego sądu zadośćuczyni terminowi przewidzianemu ustawą, bowiem – z jednej strony – nakazuje z urzędu badanie właściwości przez sąd oraz przekazanie sprawy do sądu właściwego w razie stwierdzenia niewłaściwości (art. 200 § 1 k.p.c.) oraz stosownie do brzmienia § 3 tego przepisu – pozostawia w mocy czynności dokonane w sądzie niewłaściwym”. Mając powyższe na względzie, skarżąca wyraża przekonanie, że złożenie przez nią wniosku do sądu właściwego miejscowo, ale niewłaściwego rzeczowo, spowodowało zawieszenie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej.

11. W dalszej części uzasadnienia wniesionego zażalenia skarżąca wskazuje, że w jej sprawie Sąd Apelacyjny w B., do którego wystąpiła z wnioskiem o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, przekazał pismo do sądu właściwego praktycznie w dniu, w którym upłynął termin do wniesienia skargi konstytucyjnej. W związku z tym upatruje ona przyczynę niemożności wniesienia skargi do Trybunału Konstytucyjnego w ustawowym terminie w bezczynności tego sądu. W konsekwencji postuluje, by odstąpić od stanowiska przyjętego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, bowiem pełnomocnik w tym stanie rzeczy nie miałby nawet jednej doby na przygotowanie w sposób profesjonalny skargi konstytucyjnej. Skarżąca przy tym podkreśliła, że podziela pogląd wyrażony w postanowieniu TK z 31 grudnia 2008 r. (Ts 276/08, OTK ZU nr 4/B/2009, poz. 302), w którym wskazano na *ratio legis* zawieszenia biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, w tym na fakt, że skarżący nie może ponosić negatywnych konsekwencji doprowadzenia do niemożności uiszczenia kosztów zastępstwa procesowego wynikających z upływu czasu koniecznego do rozpatrzenia jego wniosku przez sąd.

12. *In fine* zażalenia skarżąca stwierdza, że jej zdaniem do 7 listopada 2014 r., tj. do dnia, w którym dowiedziała się o wyznaczeniu dla niej pełnomocnika z urzędu w celu złożenia skargi konstytucyjnej, nie biegł termin do jej wniesienia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

2. Zgodnie z art. 36 ust. 4 w zw. z art. 49 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 25 ust. 1 pkt 3 lit. b w zw. z art. 36 ust. 6 i 7 oraz w zw.

z art. 49 ustawy o TK). Trybunał Konstytucyjny bada w szczególności, czy w zaskarżonym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu. Oznacza to, że na etapie rozpoznawania zażalenia Trybunał analizuje przede wszystkim te zarzuty, które mogą podważyć trafność ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia.

3. Trybunał stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przedstawione w zażaleniu nie podważają zasadności ustaleń dokonanych w tym postanowieniu.

4. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze dalszego biegu po wykazaniu, że została ona wniesiona z przekroczeniem trzymiesięcznego terminu. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Trybunał odwołał się do orzecznictwa TK dotyczącego sposobu liczenia tego terminu. Ustaleń tych skarżąca nie zakwestionowała, stwierdziła jedynie, że w jej sprawie powinna znaleźć zastosowanie wykładni systemowa i celowościowa przytoczonych w zażaleniu przepisów k.p.c., co pozwoliłoby uznać jej skargę za wniesioną w terminie. Przytoczona we wniesionym zażaleniu argumentacja nie jest przekonująca.

5. W pierwszej kolejności przypomnieć należy, że wymóg wystąpienia z wnioskiem do sądu rejonowego o przyznanie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej wynika wprost z art. 48 ust. 2 ustawy o TK. Skarżąca złożyła wniosek do sądu niewłaściwego rzeczowo (do sądu apelacyjnego), a więc nie może w fakcie zbyt długiego przekazywania skargi do sądu właściwego upatrywać jedynego powodu przekroczenia terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Niezależnie od powyższego trzeba pamiętać, że termin do wniesienia skargi konstytucyjnej ma charakter materialnoprawny i nawet jeżeli jego przekroczenie (wynikające chociażby z przekonania, że można skargę do Trybunału sporządzić samodzielnie, albo z błędów popełnionych przez pełnomocnika na etapie przygotowania skargi) jest niezawinione, to okoliczność ta nie uzasadnia jego przywrócenia.

6. Jak słusznie wskazała skarżąca, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego dominuje stanowisko, zgodnie z którym wystąpienie z wnioskiem do sądu niewłaściwego rzeczowo nie powoduje zawieszenia biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Podjęta przez skarżącą próba dokonania wykładni systemowej i celowościowej art. 200 k.p.c. w kontekście art. 369 § 3 k.p.c. nie doprowadziła do uzasadnienia tezy, że skarga została wniesiona z dochowaniem ustawowego terminu do jej złożenia. Zgodnie bowiem z art. 200 § 1 k.p.c. sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekazuje sprawę sądowi właściwemu, a postanowienie sądu może zapaść na posiedzeniu niejawnym. Art. 200 § 3 k.p.c. stanowi natomiast, że czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy. Zgodnie zaś z art. 369 § 3 k.p.c. termin, o którym mowa w § 1 i 2 (czyli do wniesienia apelacji lub wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem), uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim wypadku sąd ten niezwłocznie przesyła apelację do sądu, który wydał zaskarżony wyrok.

7. W ocenie Trybunału żadne reguły ani wykładni systemowej, ani wykładni celowościowej nie uzasadniają zastosowania przepisu o liczeniu terminu wniesienia apelacji (art. 369 k.p.c.) do ustalenia zasad określających, kiedy został złożony wniosek o przyznanie adwokata z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej. Konieczność wprowadzenia tego przepisu do k.p.c. należy natomiast uznać za argument przemawiający za tym, że nie można z art. 200 k.p.c. wywieść normy nakazującej przyjmować za datę wniesienia pisma procesowego dnia,

w którym wpłynęło ono do jakiegokolwiek sądu, także niewłaściwego. Artykuł 200 § 3 k.p.c. przesądza tylko to, że podjęte przez sąd niewłaściwy czynności pozostają w mocy. Przepis ten odnosi się zatem do oceny dokonanych przez sąd czynności, nie określa natomiast, w jaki sposób liczyć bieg terminu w wypadku złożenia pisma do sądu niewłaściwego. Powołanie się przez skarżącą we wniesionym zażaleniu na wskazane przepisy k.p.c. nie stanowi zatem dostatecznego uzasadnienia dla zmiany ustalonej linii orzeczniczej TK, zgodnie z którą bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej ulega zawieszeniu w momencie złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sądu właściwego.

8. Wziąwszy powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny uznał za w pełni uzasadnione postanowienie z 11 września 2015 r. o odmowie nadania dalszego biegu analizowanej skardze konstytucyjnej i nie uwzględnił zażalenia złożonego na to postanowienie.